

בין השגת "הניצחון המוחלט" לבין המשך משא ומתן על עסקת חטופים

by written פרופ' זכי שלום | 11.09.2024

מבוא

בימי אוסלו "העליזים" ניהלה מדינת ישראל את מדיניותה על בסיס של שני צירים סותרים: מצד אחד ☐ משא ומתן אינטנסיבי עם הרשות הפלסטינית על הסדר קבע כפי שנקבע בהסכם אוסלו; מצד שני ☐ מלחמת חורמה נגד ארגוני טרור פלסטיניים שהציפו את ערי ישראל בפיגועי טרור קשים ורובי דמים.

באחד הימים, כך מספרים, הבחן ראש הממשלה אז, אריק שרון, בתמונה בעיתון שבו נראה אלוף בצה"ל, שהיה חלק מצוות המשא ומתן הישראלי, כשהוא מנהל שיחת חברות עם גבריל רג'וב, שהיה אז חבר בצוות המשא ומתן הפלסטיני, בבית מלאן ידוע בהרצליה. שניים לבשו בגדי ים והחזיקו בידם משקה עסיסי. התמונה בקשה, קרוב לוודאי, להעbir מסר של תקווה לאזרחי ישראל החיים בשגרה של פחד ואיימה: ישנים גם "פלסטינים טובים", רק רוצים להיות בשקט ובשלוחה, ממש כמו מרבית הישראלים, ואיתם ניתן יהיה הגיעו בסופו של דבר אל המנוחה והנchanה.

אריק שרון של אותם ימים עדין היה ספג בערכים ונורמות של ארץ ישראל "העובדת והלוחמת", שהיו מקובלים במדינת ישראל בשנות החמישים תחת הנהגתו של דוד בן גוריון. לחרת דוח על כך שרון קרא אליו את האלוף ונזף בו: אנו מחויבים למשא ומtan רשמי עם הרשות הפלסטינית, הוא אמר לאלו, אבל במקביל אנחנו מנהלים מלחמת חורמה נגד אותה רשות המסייעת לגורמי טרור לפעול נגדנו. אנחנו לא יכולים להיות "סחבקים" של אנשי הרשות ביום, ולהילחם בהם בלילה.

המאץ להחזרת החטופים ומיגור החמאס

מדינת ישראל ניצבת כיום מול החמאס בפני דילמה דומה למדי לזו שבפניו היא עמדה לאחר חתימת הסכמי אוסלו ☐ רק גדולה יותר בהיקפה ובחומרתה. בצל תМОונות הזועעה שליוו את מתקפת החמאס וקריאות של רבים מאזרחי ישראל לנקמה חסרת פשרות הדגיש ראש הממשלה, כבר מראשית המערכת, שהיעד המרכזי של המלחמה הוא חיסול החמאס ויכולותיו הצבאיות והשלטוניות. מימוש יעד זה, היה ברור לכל, מחייב מתקפת אינטנסיבית יומיומית של צה"ל נגד החמאס בכל הכלים העומדים לרשותה של מדינת ישראל.

ובאשר לחטופים ☐ מדיניות "היד החזקה", כך נטען, תשרת גם את היעד של שחרור חטופים: "רק חז צבאי מתחמץ", חוזר ומדגיש ראש הממשלה, יביא את החמאס להסכים לשחרור חטופים

בתנאים שישראל תוכל לעמוד בהם.

בפועל, תמונה המצב בשבועות האחרונים אינה נראה ככזו שתוביל להשגת מטרות אלה. אנו רואים מגמה ברורה שבה הולך ונחלש בהדרגה המאמץ הצבאי ברצויה, תוך יציאות ספוראדיות למבצעים נקודתיים ועוצמתיים.

במקביל, "גירה" ישראל למסגרת של משא ומתן אינטנסיבי על שחרור החטופים המצוים בעזה באמצעות משא ומתן דיפלומטי מול שלוש מדינות "מתווכות": ארצות הברית, מצרים וקטאר. אף אחת מהן, יש להדגיש, אינה מזדהה עם יעד המלחמה שהציבה עצמה מדינת ישראל.

משא ומתן זה, יש להדגיש, מתנהל בדרגים בכירים מאוד של כל הצדדים: את ארצות הברית מייצג כמעט בהחלטה ראש ה-CIA, ויליאם אરנס. נוכחות התכופה והאינטרסיבית בשיחות אינה יכולה שלא להעלות תהיות. בפני ארגוני הביוון של ארצות הברית ניצבים איומים קונקרטיים מצד שתי מעצמות, רוסיה וסין; ברית נאט"ו עומדת בפני אחד המשברים החמורים בתולדותיה; קשה להבין כיצד זה מрешה לעצמו ראש סוכנות הביוון של ארצות הברית לשחות ימים רבים כל כך הרחק מ"נמל הבית" שלו. בעצם, שאלת היסוד היא: מהי "מפתח האינטרסים" של ארצות הברית בסוגיה זו, המצדיקה מעורבות כל כך אינטנסיבית, ובدرج כל כך בכיר, בסוגה זו.

לצדו של ארנס נמצאים ראשי המוסד (ddy ברגע) והשב"כ (רון בר) של ישראל. גם נוכחותם האינטנסיבית והמתמשכת בשיחות, כאשר ישראל נמצאת במצב מלחמה, גוררת לא מעט ביקורות נגדם. ראש ממשלה קטאר (מוחמד עבדול רחמן) מעורב בשיחות באורח אינטנסיבי. את מצרים מייצגים בדרך כלל ראשי המודיעין.

חשוב להדגיש שעצם קיומו של משא ומתן עם החמאס ביחסות הקהיליה הבינלאומית מעניק לחמאס לגיטימציה ומקבדות בינלאומיות. ממילא הוא מנסה מאוד על ישראל "למכור" לעולם, וגם לאזרחי ישראל, את התזה שמדינה ישראל חייבת לקבל תמיכה נרחבת במהלך חסירת הפשרות נגד החמאס. בסופה של דבר, כך Natürlich, מדינת ישראל נלחם נגד ארגון טרור רצחני, המאים, יחד עם חבר מרעיו, לא רק על מדינת ישראל אלא גם על העולם המערבי כולו.

נגד החמאס, כשהוא "חמוש בחילופות ועניבות", תתקשה ישראל לניהל מלחמת חורמה על בסיס הפרמטרים שליוו את פעילותה הצבאית בשלבייה הראשונים של המלחמה. בראשם של אזרחי ישראל והחיילים הלוחמים ריצדו אז תМОנות הרצח ומעשי האונס שליוו את מתקפת החמאס. מטיב הדברים בחלוף הזמן הולך ומתפוגג האזכור הקולקטיבי הכרוך במתקפת החמאס, ועימו הנחישות חסרת המעכזרים למגר את החמאס מעל פני הארץ.

באורח ישיר ועקיף יש לכך, להערכתנו, השלוות על התגברות המלחמות בעיר ישראל הקוראות להגיע להסכם עם החמאס על שחרור החטופים. המעורבות המתמשכת של החמאס בדיונים על עסקה לשחרור החטופים מעכימה את הדימוי שלו כargon חברתי-מדיני, המבקשקדם

איןטרסים לגיטימיים שלו מול ישראל. אם לשם כך הוא "נאלץ" לעשות mdi פעם שימוש גם באמצעים אלימים ⁊ אין הוא "פסול לעדות" בשל כך. מדיניות רבות, חלון נאורות עיני עצמן, פועלות בדרכים דומות.

מעבר לכך, לדימוי החולך ומשתנה של החמאס באירה הבינלאומית יש, ככל הנראה, גם השפעה ממתנת על הנפק, ההיקף והאינטרסיביות של פעילות צה"ל ברצועה. מזה שביעות רבים רוחח בחלוקתם רבים של הציבור התחוsha, שיש לה גם בסיס למציאות, שישראל אינה מצה את יכולותיה להכניע את החמאס ולהביא ל"ニיצחון מוחלט" כפי שמבטיח לנו ראש הממשלה השכם והערב.

ישראל משקיעה, בצד, מאמצים אינטרסיביים במאץ לקדם עיסוקת חטופים באמצעות משא ומתן דיפלומטי, הגם שסיכויי ההצלחה של מהלך זהה נראים קלושים, אולי אפילו אפסיים. על רקע זה, עולה בהכרח השאלה: להיכן נעלמה התזה שבה "נפנו" ראשי המדינה, וביחוד ראש הממשלה, כי רק מאץ צבאי אינטרסיבי יוביל את החמאס לחזור לשחרור חטופים?

בנסיבות אלה, אי אפשר שלא להתרשם מהעובדת שהחמאס מצליח, עד לשלב הנוכחי, להחזיק מעמד למרות המכות הקשות שהוא סופג במישור הצבאי. מעמדו היציב מקרים בהכרח גם על עמדותיו בסוגיית הסדר: בנאום שנשא מתאם השבויים והנעדרים, תא"ל גל הירש, לפני ימים מספר, הוא קבע כי בפועל החמאס אינו נושא ונוטן כלל עם ישראל בסוגיית השבויים. למעשה הוא הכתיב את תנאיו מראשית המערכת בסוגיה זו, וככל הידוע עד כה הוא לא נסוג מדרישותיו הראשונות.

לכל אורך הדרכ הcharass רושם לעצמו לא מעט הישגים במישור המדינה. הוא מצליח שוב ושוב "לכוף את ידיה" של ארצות הברית ויישרל, מה שכופה עליהם לשנות שוב ושוב מתוים להסדר שהיו מוסכמים בינהן. מטבע הדברים, תמוןת מצב זו מובילה להעמקת המחלוקת בין ישראל וארצות הברית. המשמעות הגורפת היא החלשת מעמדה של ישראל במאזן יחס הכוחות שלו באזר ובערכת הבינלאומית.

על רקע זה ראוי לחתת לתשומת לב את התבאותו החריגת של נשיא ארצות הברית לשעבר, דונלד טראמפ, כי קיימת סכנה של "היעלמות ישראל" (cease to exist) אם קمالה האריס תיבחר כנשיאה. נכון שזו התבאות במהלך מערכת בחירות, והוא נועדה "להשחרר" את מדיניותו של משל בידן-האריס כלפי ישראל בתקופה לגרוף קולות של יהודים לטובת טראמפ.

עם זאת אי אפשר להתעלם מן העובדת שהיא באה מפיו של נשיא לשעבר שהיה קרוב מאוד לישראל. גם העובדת שהتبאות זו התקבלה בمعنى "שווון נפש" ולא עוררה תהודה בكورونית הינה משמעותית. להערכתנו, היא מצביעה על היחלשות מדיניה של הדימוי העוצמתי של מדינת ישראל בארצות הברית.

מה הפלא אפוא שבנסיבות אלה ראשcia, ויליאם אરנס, המשתף דרך קבע במאצים

לגיבוש עסקה לשחרור חטופים, מוצא לנכון לתעד בפומבי מפגש שלו עם ראש סוכנות הבין של בריטניה, ריצ'רד מור. בראשית המפגש הוא מעביר מסר ברור המצביע את ישראל והחמאס על אותו רף של "מעמד פוליטי": "מנاهיגי שני הצדדים", אומר בארנס בלי תחושה כלשהי של אי נוחות, "יצטרכו לקבל החלטות פוליטיות קשות". בענייני, זו נקודת שפל חמורה במידה של מדינת ישראל מול ארצות הברית.

בנסיבות אלה קשה להבין מה טעם ראה ראש הממשלה בנאומו בעקבות רצח ששת החטופים לפניו שירות אל יchia סינוואר ולהזכיר את שמו: "אני לא אַפְּנָע ללחץ זהה", אמר נתניהו בנאומו, "העם שלנו לא יכנע ללחץ זהה זה לא חשוב מה שרואים במסכי הטלוויזיה" אני אומר [מנהיג החמאס, יchia] סינוואר: 'תשכח מזה, זה לא יהיה' ". ראש הממשלה יודע היטב שעצםจำกור שמו של מי שעומד בראש ארגון טרור טומן בחובו מעין הכרה במעמדו כמנהיג, כמו ראש ממשלה ישראלי רואה לנכון לפניו אליו שירות לעניינו כל. ראוי, להערכתנו, ראש הממשלה לא יחוור על כך.

סיכום ומסקנות

בנסיבות הקיום, ועל רקע לחצים כבדים מבית ומחוץ, אין לישראל ברירה אלא להמשיך ולהיות מעורבת באורח אינטנסיבי במאצים לגיבוש עסקת חטופים. לחצים אדריכים, מבית ומחוץ, אינם מותירים לה ברירה, גם שהסיכוי להשתתף הסדר להחזרת חטופים נראה קלוש מאוד, בנסיבות הנוכחות.

יחד עם זאת, מדינת ישראל חייבת להפניהם את העובדה שמעורבות זו בתהליך הדיפלומטי לגיבוש עסקה טומנת בחובה סיכון גדולים עבורה. היא מעכילה מאוד את כוחו של החמאס. באורח הדרגתי, אך רצוף, הוא משנה את תדמיתו מארגון טרור רצוני לארגון מדיני-חברתי, העושה שימוש מדי פעם במאצים אלימים לקידום אינטרסים חיוניים שלו.

תמונה מצב זו מעכילה בהדרגה את מעמדו של החמאס כארגון לגיטימי בזירה הבינלאומית. היא גם מחזקת את יוקרטו נוכח העובדה שמאז תחילת המערכת הוא מצב תנאים קשיים להסדר והוא, בוגוד לישראל וארצות הברית, אינו נסוג מהם חדשות לבקרים.

מעבר לכך, עמדותיו בתהליך ההסדר מובילות בהכרח להעמקת המחלוקת בין ישראל וארצות הברית, וממילא מחלישות את עצמותה של ישראל במאזן הכוחות שלא עם החמאס.

מציאות זו, יש להציג, תקשה על מדינת ישראל למש את יעדיה המרכזיים במהלך המלחמה זו: מגור החמאס ויכולותיו הצבאיות והשלטוניות והחזרת החטופים. מדינת ישראל תוכל לשנות תמוןנות מצב זו לטובה רק אם תחזר להפעלת יכולותיה הצבאיות מיל החמאס באורח עצמתי, על בסיס הפרמטרים שאפיינו את פעילותה הצבאית בראשית המערכת.

בפועל, התנהלותה הצבאית של ישראל בשבועות האחרונים היא הפוכה. היא מצטיררת

כ"דשוש" מתמשך, וכשהלמה עם ממציאות של התsha מתחמכת שאינה אמורה להתכנס להכרעה חד-משמעות של החמאס ברוח יעדיו המלחמה שהיא הציבה לעצמה. אלו מקווים שמדובר בתמונה מצב המוכתבת על ידי אילוצים אסטרטגיים בזירות מלחמה אחרות, וכי היא תשתנה עם שינוי הנסיבות.